

BOZSIK GABRIELLA

## Helyesírási feladatlapok a tudásszint felmérésére, ellenőrzésére

A helyesírás elsajátítása, mely valójában már az általános iskola első osztályában elkezdődik az írás- és olvasástanulással, fontos része az anyanyelvi műveltség megszerzésének. Az általános és a középiskolai években — a tantervi követelményeknek megfelelően — valamennyi tanulónak meg kell ismernie a magyar helyesírás rendszerét, a 299 szabálypontot, illetőleg a négy helyesírási alapelvet. Minden magyartanárnak alapvető célja, hogy tanítványai fejlett analógiaérzéssel és kellő kreativitással tudják alkalmazni a gyakorlatban is helyesírási ismereteiket.

A rendszerezést, elmélyítést természetes módon követi a tanórákon az ellenőrzés, a számonkérés. Ehhez a közelmúltban megjelent különféle kiadványok (feladat-, cikk- és mondatgyűjtemények, valamint gyakorlókönyvek, de az új tankönyvcsaládok munkafüzetek is) módszertani segítséget adnak példamunkákkal, illetve a feladatok megoldási kulcsával. A helyesírás módszertani szakirodalma számos gyakorlatfajtát ismer és ajánl a készségfejlesztésre, ellenőrzésre. Ezek közül egyik a felmérőlap, melyet egy-egy nagyobb helyesírási kérdéskör megtárgyalása után ajánlatos alkalmazni. Előnye többek között az, hogy a tanuló minden tanári segítség nélkül, önállóan a legkülönbébb típusú feladatok megoldásával bizonyítja jártasságát a témában. A feladatlap megszerkesztésekor ügyelni kell pl. a fokozatosság elvére, a változatosságra, az igényesen összeállított példamunkákra stb.

Az alább mintául közölt három feladatlap is hasonló célt szolgál. A megoldások ellenőrzésében, javításában természetesen A magyar helyesírás szabályai (a 2000-ben kiadott tizenegyedik kiadású, tizenkettedik lenyomat), illetőleg a Magyar helyesírási szótár segít valamennyi érdeklődőnek.

## 1. ellenőrző feladatlap

1. Mely helyesírási alapelvek érvényesülnek példáinkban? Nevezze meg őket és indokolja!

kertekben: .....

.....

mosollyal: .....

.....

mennyezet: .....

.....

Babitscsal: .....

.....

2. Húzza alá a helyes alakokat az alábbi szópárok közül!

naiv — naív	újong — ujjong
rökönyödik — rókönyödik	nőjenek — nőjjenek
nyirbál — nyírbál	model — modell
zsup — zsúp	bridzsel — briddzsel (ige)
rovás — róvás	álhatatlan — állhatatlan
csipdes — csípdes	edzd — eddzd
felöl — felől	játsza — játssza
ifjuság — ifjúság	mond el — mondd el
elhunyt — elhúnyt	higyj benne — higgy benne
melső — mellső	fenséges — fennséges

3. Írja be az alábbi szavakba a *j* hangot jelölő betűt!

széke...	ka...án	bögö...
má...va	téve...eg	cirbo...a
tá...og	gombo...ag	ragá...
cseve...	se...pít	pla...bász
dö...f	dato...a	mordá...

4. Alkosson szóösszetételeket vagy szó szerkezeteket az alábbi szavakból!

rövid, film, fesztivál: .....

kölcsön, vissza, fizetés: .....

öttusa, világbajnokság: .....
állam, kötvény, tulajdonos: .....
ő, hozzájuk: .....
nyúlt, és kis, agy: .....
alkotmány, módosítás: .....
hideg, vérű: .....
kézi, könyv: .....
autó, és, autó, alkatrész, kereskedés: .....
kiadó, vállalat: .....
negyed, ízben: .....

**5. A hiányzó alakokkal egészítse ki a táblázatot!**

Alapforma	Képzett alak (-i, -s)	Ragos alak (-val, -vel)
.....	.....	Diderot-val
Van Gogh	.....	.....
.....	ráthi	.....
Batsányi	.....	.....
.....	columbusi	.....
.....	cyranós	.....
Neumann	.....	.....
.....	.....	Chicagóval
Montparnasse	.....	.....
Dél-afrikai Köztársaság	.....	.....
.....	.....	Nyugati pályaudvarral
Tulipán utca	.....	.....
.....	delhi	.....
.....	.....	Bordeaux-val

**6. Írja le betűkkel az alábbi számokat!**

30 040 032: .....
215 000: .....
1902: .....
2002: .....
14 000 000: .....
8000: .....
3/4 4: .....
1/4 12: .....

9,3: .....  
 9.30: .....

**7. Tegye ki az alábbi idézetekből hiányzó írásjeleket!**

Nem vagyok többé magyar polgár De magyar ember vagyok s maradok  
 Anyám a magyar haza törvényszerzői minőségben kitagadhatott kitagadott  
 én kitagadott gyermeke nem fogom anyámat a magyar hazát megtagadni  
 kitagadásom dacára fiúi kegyelettel áldom nevét fiúi szeretettel fogok osz-  
 tozni örömében bújában s fogom szívemen viselni nemzeti érdekeit nemzeti  
 reményeit mind a halálomig

(Kossuth Lajos, Turin 1891.)

Senki se hivatkozzék arra hogy ha a nyelvet szabadon engedjük módosulni a megváltozott szokás éppúgy megtermi a kifejezésmódok szerkezeti lehetőségek az új fordulatok között a szépet a hatásosat a nyelvileg ízléssel mint a régi

(Bárczi Géza: A magyar nyelv múltja és jelene)

Annak hogy Kodály Zoltán zeneszerzői pályáját kamarazeneművekkel kezdte művészi és gyakorlati indokai egyaránt kézenfekvőek Előbbi az áttetsző konstrukció a finom és logikus szólamszövés a hangszerek kombinációinak kipróbálása lehetett utóbbi részben a nyilvánosság előtt való megszólalás célirányos lehetősége és nem utolsósorban az a körülmény hogy maga a zeneszerző gordonkajátékos létére jól ismerte a vonóshangszerek technikai-hangzási adottságait

(Pándi Marianne: Hangversenykalauz III. Kamaraművek)

**8. Milyen kötőjel szükséges az alábbi összetételek elemei közé?**

MÁV kalauz	Király hágó
angol francia (szakos)	kodályi bartóki
hajdú bihari (népszokás)	18 20. század
IV VI. (kötet)	3 4 (alkalom)
Ferencváros Honvéd (mérkőzés)	észak északkeleti
izogtek mozogtak	ó lábú

## 2. ellenőrző feladatlap

### 1. Válaszoljon az alábbi kérdésekre!

Milyen szabályokkal lehet indokolni a *Bartók—Kodály-féle* írásmódot?

.....  
 .....

Megváltozik-e írásmódjában a *Hilton Szálló* intézménynév, ha *-beli* képzőszerű utótagot teszünk hozzá? Mutassa be!

.....  
 .....

Hányadik szabálypont alapján írandó a *Heves—Borsodi-dombság*, valamint a *Felső-Tisza-vidék*?

.....  
 .....

Miért kell Augustus nevét így szótagolni: *Au-gus-tus*?

.....  
 .....

Helyes-e a *számítógépszervízvezető* szóösszetétel írásmódja? Indokoljon!

.....  
 .....

### 2. Mely szavakban tévesztettünk? Írja le őket helyesen!

karvaj, mosoj, delej, naspoja, csobojó, fojjon, szabja, gója, öjv, lakáj, sompojog, muskotáj, ráspoj, guzsaj, fekéj, megfojt, dévaj, pozdorja, bajonett, szója, deregje, abajgat.

.....  
 .....

### 3. Írja le a mozaikszó mellé a tulajdonnév teljes, szabályos alakját!

HÉV: .....  
 ELTE: .....  
 MÁV: .....  
 ENSZ: .....  
 MTA: .....

gyes: .....  
 tsz: .....  
 EU: .....

**4.** Mely mondatokban tettünk hibásan kötőjelet nagykötőjel helyett?  
 Válassza ki és írja le őket helyesen!

Az Apáczai Csere János-díjat idén több pedagógus kapta meg.

4-5 almát és 6-8 körtét teszek a terített asztalra.

A TU-154-es repülőgép leszállt Erfurtban.

A Magyar Nyelvőr 1940-46 között nem jelent meg.

Kál-Kápolnán 10 percig állt a vonat.

A Magyar-Lengyel Baráti Társaságnak Varsóból vendégei érkeztek.

A Bécs-Salzburg-Graz útvonalon járatok nyáron.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok szép eredményt értek el a sportversenyen.

A Nyelvművelő kézikönyv I-II. kötetében található többek között számos nyelvhelyességi és helyesírási témájú szócikk.

*Nagykötőjellel:*

.....  
 .....

**5.** Mutassa be, hol lehet elválasztani a példáinkat!

paradoxon, marxizmus, technikus, délelőtt, diszkréció, ellenálló, melo-  
 dráma, takaróddzatok, edzitek, higgye el, itta, Maupassant, Georg, Bat-  
 thyányhoz, Bolognában, Dobrudzsa, Beöthy, Neckermann

.....  
 .....

**6.** Miben hibáztak a következő reklám- és hirdetésszövegek összeállítói?  
 Javítsa ki a hibákat!

Március 23.-án

kedden

Paplan vásár

az Ifjúsági házban

Nyitvatartás:

8,30-17,30

A Margaréta

Virágboltban vágott

virág árusítás

minden nap

8.30.-tól délután

16.30.-ig

MINI-MONEY  
HASZNÁLT RUHABOLT

Kínálatunk:  
női nyáriruha  
pamut pólók  
férfi ingek női blúzok  
balonkabátok, bőr dzsekik  
jerseyblúzok  
férfi és női fehérneműk  
szabadidő ruhák  
flanellhálóingek

KÖNYV VÁSÁRT tartunk!

Most szerezzen be  
olcsón magyar és  
idegennyelvű  
szakácskönyveket,  
különbéféle uti könyveket,  
német, angol  
nagyszótárakat  
valamint  
nyelvkönyveket  
10%-al olcsóbban

7. Mi a különbség az alábbi szavak, szóösszetételek jelentése és helyesírása között? Magyarázza meg!

püNKÖSDI királyság: .....

.....

püNKÖSDIRÓZSA: .....

.....

FEKETE kenyér: .....

.....

FEKETESZÉN: .....

.....

FÉRFI munkaerő: .....

.....

FÉRFIKALAP: .....

.....

KÉK színű: .....

.....

BOROSTYÁNSZÍNŰ: .....

.....

ROKON lelkű: .....

.....

ROKONLELKŰSÉG: .....

.....

### 3. ellenőrző feladatlap

1. Döntse el, a szópárok közül melyik a helyes! Aláhúzással jelölje őket!

cakompak — cakompakk	studió — stúdió
palatinus — palatínus	hülékeny — hülékeny
immunis — immúnis	csiriz — csiríz
abszolutizmus — abszolútizmus	szüntelen — szüntelen
hajdu — hajdú	biliárd — billiárd
kujtorog — kújtorog	eként — ekként
evégett — evvégett	kiséret — kíséret
naiv — naív	kronologikus — kronológikus
presztizs — presztízsz	Olivia — Olívia

2. Egészítse ki az alábbi szavakat *j*-vel vagy *ly*-nal!

ka...ak	fo...togat	zsö...e
su...tás (dész)	tu...a	zsiva...
dele...	szó...ön	mo...os
hüve...k	szamurá...	cserme...
laká...os	bo...ler	karabé...
va...on	forté...	muszá...
ta...ték	gomo...a	viszá...

3. Mely szószerkezetekben és összetételekben talál helyesírási hibát? Javítson!

büntetőtörvény könyv, B-vitamininjekció, építész professzor, agrárbank, főeszme, harmadmagatokkal, ex világbajnok, értéktöbblet-elmélet, szemes kávé, áfamentes, gyalogbodza, bevásárlószatyor, plüsskanapé, diszkontkincstárjegy, idénynyitó előadás, bonbonosdoboz, NATO-tagállam, Himfy-strófa, orosz-német-francia csúcstalálkozó

.....  
 .....

4. Alkosson földrajzi neveket az alábbi szóelemekből!

Tajvani, szoros: .....  
 Pest, hidegkút: .....  
 Déli, Kárpátok: .....  
 Thai, föld: .....



Fülöp, szigetek: .....
Tápió, vidék: .....
Ádeni, öböl: .....
Kaszpi, mélyföld: .....
Tisza, új, város: .....

**5. Lássá el -i (-s) képzővel az alábbi tulajdonneveket!**

<i>Alapforma</i>	<i>Képzett alak</i>
Batthyány	.....
Mányoky	.....
Tass	.....
Marco Polo	.....
Baudelaire	.....
Schumann	.....
Coventry	.....
Tamási	.....
Kanári-szigetek	.....
Nemzeti Színház	.....
Francia Köztársaság	.....
Lugas vendéglő	.....
Rio de Janeiro	.....

**6. Válassza el minden lehetséges helyen az alábbi szavakat!**

Toscana	.....	edzésterv	.....
Goya	.....	higgyem	.....
Mannheim	.....	infrastruktúra	.....
Manchester	.....	telexezik	.....
Stockholm	.....	peches	.....
Churchill	.....	monogram	.....
Mahler	.....	eddzünk	.....
Strasbourg	.....	folklorista	.....

**7. Tippetjen a helyes alakra!**

A	B	C	Tipp
edzd	eddzd	edzdzd	.....
autoszervíz	autó szervíz	autószervíz	.....
alsótagozatos	alsó tagozatos	alsó-tagozatos	.....

felkiáltójel	felkiáltó jel	felkiáltó-jel	.....
fő állás	főállás	fő-állás	.....
versaillesi	versailles-i	Versailles-i	.....
ELTE-re	ELTÉ-re	Eltére	.....
Habsburg család	Habsburg-család	Habsburg Család	.....
Apáczai díjas	Apáczai-díjas	apáczai-díjas	.....
Mátyás-templom	Mátyás templom	Mátyástemplom	.....
15-én	15.-én	15-dikén	.....
Kr. u.	Kr. U.	Kr.-u.	.....
Eötvös-féle	Eötvös féle	Eötvösféle	.....

**8.** Mit jelentenek az alábbi rövidítések? Írja a kipontozott helyre a teljes alakot!

°C	.....	tb	.....
stb.	.....	DK	.....
rt.	.....	Ui.	.....
uv.	.....	NB.	.....
i. m.	.....	gr.	.....
Kr. e.	.....	ti.	.....

**9.** Alábbi példáink közül melyek a szóösszetételek? Húzza össze őket, vagy tegyen  $\perp$  jelet!

nem fémek	nem mindennapi
nem gyűrődő anyag	nem kis mértékben
nem igen	nem különben
nem sokára	nem törődömség
nem létező	nem régiben